

TAIVAASEENASTUMINEN

Uskoon kuuluu, että ylösnoussut Kristus on astunut kirkkauteen. Tämä on kuitenkin salaisuus, joka ylittää aistein havaittavan kokemuksen eikä sitä voi rajata esimerkiksi vain siihen Öljymäen tapahtumaan, jossa apostolit näkivät Mestarinsa lähtevän heidän luotaan palatakseen Jumalan luo. Pyhät tekstit ilmaisevatkin Kristuksen taivaallisen korottamisen merkityksen, ajankohdan ja tavan monin tavoin, ja tämä moninaisuus on rikkaudessaan opettavaa. Niiden valossa yritämme tavoittaa salaisuuden syvän todellisuuden tutkimalla, miten sen kirjallinen ilmaisu on syntynyt.

I. Taivaan ja maan välinen kulku. Raamatun omaksuman luonnollisen ja yleismaailmallisen käsityksen mukaan taivas on jumaluuden asuinsija, siinä määrin että sanaa käytetään vertauskuvana Jumalasta. Maa, hänen jalkojensa astinlauta (Jes. 66:1), on ihmisten asuinsija (Ps. 115:16; Saarn. 5:1). Vieraillakseen heidän luonaan Jumala siis ”laskeutuu” taivaasta (1. Moos. 11:5; 2. Moos. 19:11 ff.; Miika 1:3; Ps. 144:5) ja ”nousee” sinne takaisin (1. Moos. 17:22). Pilvi on hänen kulkuvälineensä (4. Moos. 11:25; Ps. 18:10; Jes. 19:1). Myös hänen lähettämänsä Henki laskeutuu (Jes. 32:15; Matt. 3:16; 1. Piet. 1:12); samoin Sana, joka palaa hänen luokseen täytettyään tehtävänsä (Jes. 55:10 f.; Viis. 18:15). Enkelitkin, jotka asuvat taivaassa Jumalan luona (1. Kun. 22:19; Tob. 12:15; Matt. 18:10), laskeutuvat täyttämään tehtäviään (Dan. 4:10; Matt. 28:2; Luuk. 22:43) ja nousevat sitten takaisin (Tuom. 13:20; Tob. 12:20): tämä nouseminen ja laskeutuminen muodostaa yhteyden taivaan ja maan välille (1. Moos. 28:12; Joh. 1:51).

Ihmisille tämä matka on sinänsä mahdoton. Taivaaseen nousemisesta puhuminen ilmaisee tavoittamattoman etsimistä (5. Moos. 30:12; Ps. 139:8; Sananl. 30:4; Bar. 3:29), ellei kyse ole mielettömän ylpeyden pyrkimyksestä (1. Moos. 11:4; Jes. 14:14; Jer. 51:53; Job 20:6; Matt. 11:23). Jo se on paljon, että rukoukset nousevat taivaaseen (Tob. 12:12; Sir. 35:16 f.; Ap. t. 10:4) ja että Jumala antaa ihmisille kohtaamispaikan vuorilla, joille hän laskeutuu heidän noustessaan niille, kuten Siinaila (2. Moos. 19:20) tai Siioninvuorella (Jes. 2:3). Vain valituilla, kuten Henokilla (1. Moos. 5:24; Sir. 44:16; Sir. 49:14) tai Elialla (2. Kun. 2:11; Sir. 48:9–12; 1. Makk. 2:58), on ollut etuoikeus tulla temmatuiksi taivaaseen Jumalan voimasta. Kohdassa (Dan. 7:13) Ihmisen Poika tulee Ikiaikaisen luo, mikä sekini viittaa nousemiseen, vaikka hänen lähtöpaikkansa jää salaisuudeksi ja taivaan pilvet ovat tässä ehkä vain Jumalan asuinsijan näyttämö eivätkä kulkuväline.

II. Kristuksen nouseminen taivaaseen. Tämän raamatullisen maailmankuvan mukaan Jeesuksen, jonka ylösnousemus on korottanut Jumalan oikealle puolelle (Ap. t. 2:34; Room. 8:34; Ef. 1:20 f.; 1. Piet. 3:22; vrt. Mark. 12:35 ff.) ja joka siellä hallitsee kuninkaana (Ilm. 1:5; Ilm. 3:21; Ilm. 5:6; Ilm. 7:17), täytyi ”nousta” taivaaseen. Ensimmäisissä uskontunnustuksissa hänen taivaaseenastumisensa näyttäytyykin pikemmin välttämättömänä ilmauksena Kristuksen taivaalliselle korottamiselle kuin itsessään tarkasteltuna tapahtumana (vrt. Ap. t. 2:34; Mark. 16:19; 1. Piet. 3:22). Ilmoituksen edetessä ja uskon selkiytyessä se on kuitenkin saanut yhä selvemmän oman teologisen ja historiallisen luonteensa.

1. Laskeutuminen ja paluu ylös. — Kristuksen ennaltaoleminen, joka oli uskon alkuvaiheessa lausumaton oletus, tuli vähitellen selvemmin ilmaistuksi: Kirjoituksissa mainittu hänen ennaltaolemisensa auttoi ymmärtämään hänen olemuksellista ennaltaolemistaan. Ennen elämäänsä maan päällä Jeesus oli Jumalan luona Poikana, Sanana ja Viisautena. Hänen taivaallinen korottamisensa ei siten ollut vain jumalalliseen asemaan nostetun ihmisen voitto, kuten varhainen kristologia saattoi antaa ymmärtää (Ap. t. 2:22–36; Ap. t. 10:36–42), vaan paluu siihen taivaalliseen maailmaan, josta hän oli tullut. Johannes ilmaisi selvimmin tämän laskeutumisen taivaasta (Joh. 6:33, 38, 41, 50 f.) ja liitti siihen taivaaseenastumisen, paluun ylös (Joh. 3:13; Joh. 6:62). Kohtaan Room. 10:6 f. ei tässä voi vedota, sillä siinä ihmiseksitulon laskeutumista seuraa pikemmin nouseminen kuolleiden valtakunnasta kuin nouseminen taivaaseen. Sen sijaan Ef. 4:9 f. kuvaa laajempaa kulkua: laskeutumista maan alimpiin seutuihin (vai maan päälle?) seuraa nouseminen, joka vie Kristuksen kaikkien taivaiden yläpuolelle. Samaa kulkua edellyttää myös hymni Fil. 2:6–11.

2. Koko maailmankaikkeutta koskeva voitto. — Toinenkin syy vaikutti siihen, että taivaaseenastuminen hahmottui ylösnousemuksesta ja taivaalliselle valtaistuimelle asettumisesta erilliseksi kirkastumisen vaiheeksi: tarve ilmaista selvemmin Kristuksen ylivalta koko maailmankaikkeudessa. Kolossan harhaoppi uhkasi alentaa Kristuksen enkelihierarkioiden joukossa alisteiseen asemaan. Siksi Paavali ilmaisee aiempaa ehdottomammin sen, mitä hän oli jo sanonut Kristuksen voitosta taivaallisista voimista (1. Kor. 15:24): tämä voitto on saavutettu jo ristillä (Kol. 2:15), ja Kristus hallitsee jo nyt taivaissa kaikkien näiden valtojen yläpuolella, olivatpa ne mitä tahansa (Ef. 1:20 f.). Tällöin hän käyttää kohtaa Ps. 68:19 osoittaakseen, että nousemalla kaikkien taivaiden yläpuolelle Kristus otti haltuunsa maailmankaikkeuden, jonka hän ”täyttää” (Ef. 4:10) ja jonka hän ”kokoaa yhteen” (Ef. 1:10) Päänä. Sama koko maailmankaikkeuden kattava näkökulma näkyy hymnissä 1. Tim. 3:16: siinä korottaminen kirkkauteen seuraa ilmestymistä enkeleille ja maailmalle. Myös Heprealaiskirje tulkitsee Kristuksen nousemisen uudelleen taivaallista maailmaa koskevan näkemyksensä pohjalta: siellä ovat pelastuksen todellisuudet, ja sinne ihmiset vaeltavat pyhiinvaeltajina. Istuakseen siellä Jumalan oikealla puolella (Hepr. 1:3; Hepr. 8:1; Hepr. 10:12 f.; Hepr. 12:2), enkelien

yläpuolella (Hepr. 1:4–13; Hepr. 2:7 ff.), ylipappi nousi sinne ensimmäisenä: hän kulki taivaiden halki (Hepr. 4:14) ja meni esiripun taakse (Hepr. 6:19 f.) pyhäkköön, jossa hän rukoilee puolestamme Jumalan edessä (Hepr. 9:24).

3. Taivaaseenastumiskertomuksen synty. — Kristuksen nouseminen taivaaseen erotettiin haudasta lähtemisestä koko maailmankaikkeudelle näkyvänä ilmauksena. Ne oli erotettava toisistaan myös siksi, että ihmisten ajan puitteissa täytyi kertoa tapahtumasta, joka ylittää tuon ajan, ja ottaa huomioon ilmestymisten kausi. Mikään ei estä, vaan kaikki pikemminkin edellyttää, että Jeesus palasi opetuslapsilleen ilmestyäkseen heille kirkkauden maailmasta, johon hän oli astunut heti ylösnousemuksensa hetkellä. Onhan vaikea nähdä, missä hän muuten olisi voinut olla näiden ilmestymisten välillä, ja hän näyttää heille juuri jo kirkastuneen olemuksensa. Matteus näyttääkin käsittävän asiat näin: hän ei puhu taivaaseenastumisesta, mutta antaa ymmärtää Jeesuksen taivasta ja maata koskevaa valtaa käsittelevästä lausumasta (Matt. 28:18), että taivaallinen valtaistuini oli jo otettu haltuun hänen ilmestyessään Galiilean vuorella. Johannes opettaa saman toisella tavalla: jos Jeesus kääntää Maria Magdalenan ilmoittaa opetuslapsille, että hän nousee Isän luo (Joh. 20:17), hän on siis jo noussut ja laskeutunut takaisin ilmestyessään heille samana iltana (Joh. 20:19). Tämä muutaman tunnin väli ylösnousemuksen ja taivaaseenastumisen välillä palvelee kokonaan opetuksellista tarkoitusta. Sen avulla Jeesus tekee Maria Magdalenalle selväksi, että hän astuu uuteen tilaan, jossa entiset kohtaamiset muuttuvat hengellisiksi.

Muissa teksteissä taivaaseenastumisen hetki erottuu ylösnousemuksen hetkestä vielä selvemmin. Luuk. 24:50 f. antaa vaikutelman, että taivaaseenastuminen tapahtuu pääsiäissunnuntain iltana Jeesuksen keskusteltua eri tavoin opetuslastensa kanssa. Markuksen evankeliumin loppujaksossa Mark. 16:19, joka perustuu suurelta osin Luukkaa- seen, taivaaseenastumisesta kerrotaan peräkkäisten ilmestymisten jälkeen; tekstistä ei selviä, tapahtuivatko ne yhtenä päivänä vai useampana. Lopulta Ap. t. 1:3–11 mukaan Jeesus lähti omiensa luota nousemaan taivaaseen neljäkymmenen päivän ilmestymisten ja keskustelujen päätteeksi. Näissä kolmessa tekstissä kerrottu taivaaseenastuminen päättää selvästi ilmestymisten kauden. Sen tarkoitus ei ole kuvata Kristuksen ensimmäistä astumista kirkkauteen jonkin vaihtelevan ja selittämättömän viiveen jälkeen, vaan hänen viimeistä lähtöään, joka päättää hänen näkyvän ilmestymisensä maan päällä. Ajoituksen epävarmuuskin ymmärretään paremmin, kun kyse on tällaisesta ajallisesti määräytyvästä päätöksestä. Apostolien teoissa luku 40 on epäilemättä valittu helluntain viidenkymmenen päivän perusteella: Jeesus palaa lopullisesti taivaaseen lähettääkseen Henkensä, joka tästä lähtien on hänen sijassaan opetuslasten luona.

Pyhien tekstien monimuotoinen opetus kehottaa siis tunnistamaan tässä salaisuudessa kaksi toisiinsa liittyvää mutta erillistä puolta: yhtäältä Kristuksen taivaallisen kirkastamisen, joka tapahtui samanaikaisesti hänen ylösnousemuksensa kanssa, ja toisaalta hänen viimeisen lähtönsä ilmestymisten kauden jälkeen. Apostolit olivat Öljymäellä todistamassa tätä lähtöä ja paluuta Jumalan luo, ja juuri sitä viettää erityisesti taivaaseenastumisen liturginen juhla.

4. Taivaaseenastumisen tapa. — Ap. t. 1:9 on ainoa kanoninen teksti, joka edes jossakin määrin kuvaa Jeesuksen nousemista taivaaseen. Kuvauksen äärimmäinen niukkuus vahvistaa, ettei sen tarkoitus ole esittää Kristuksen ensimmäistä astumista kirkkauteen. Tämä pidättyvä kuvaus ei ole velkaa pakanallisten sankarien, kuten Romuluksen tai Mithran, jumalallistamiskertomuksille eikä edes raamatulliselle Elian esikuvulle. Se tuo esiin Jumalan ilmestymisille ominaisen pilven ja enkelin sanat, jotka selittävät tapahtuman. Näin se luopuu antamasta salaisuudesta epäilyttävän makuista, realistista kuvausta, jollaisia eräät apokryfiset kirjoitukset myöhemmin sepittävät, ja pitäytyy olennaisissa piirteissä, jotka ilmaisevat tapahtuman merkityksen. Tämä ei tarkoita, ettei juuri Öljymäelle sijoitettu tapahtuma olisi historiallinen muisto tai ettei Jeesus olisi voinut antaa opetuslapsilleen jonkinlaista aistein havaittavaa kokemusta paluustaan Jumalan luo. Kertomuksen tarkoitus ei kuitenkaan varmasti ole kuvata voittoa, joka oli todellisuudessa tapahtunut jo ylösnousemuksen hetkellä. Se opettaa vain, että keskusteltuaan jonkin aikaa tavallisesti opetuslastensa kanssa Ylösnoussut veti näkyvän läsnäolonsa pois maailmasta näyttääkseen sen jälleen vasta aikojen lopussa.

III. Taivaaseenastuminen Kristuksen paluun alkusoittona. ”Tämä Jeesus, joka on otettu teidän luotanne, tulee takaisin samalla tavalla kuin näitte hänen lähtevän taivaaseen” (Ap. t. 1:11). Nämä enkelin sanat selittävät taivaaseenastumiskertomuksen niukkuutta ja luovat syvän yhteyden Kristuksen taivaaseen nousemisen ja hänen aikojen lopussa tapahtuvan paluunsa välille. Koska tätä paluuta joudutaan odottamaan, Kristuksen oleskelu taivaassa jää pelastuksen kokonaisuudessa ikään kuin väliaiheeksi, vaikka se hänen itsensä kannalta on lopullista: hän pysyy siellä ihmisiltä kätkeytyneenä odottaessaan viimeistä ilmestymistään (Kol. 3:1–4), kaiken ennalleen asettamisen aikaan (Ap. t. 3:21; 1. Tess. 1:10). Silloin hän palaa samalla tavalla kuin lähti (Ap. t. 1:11), laskeutuu taivaasta (1. Tess. 4:16; 2. Tess. 1:7) pilvien päällä (Ilm. 1:7; vrt. Ilm. 14:14 ff.), samalla kun hänen valittunsa nousevat häntä vastaan, niin ikään pilvien päällä (1. Tess. 4:17), kuten jo Ilmestyskirjan kaksi todistajaa (Ilm. 11:12). Kyse on yhä samasta maailmankaikkeutta koskevasta kuvauksesta, joka kuuluu ihmisen mielikuvitukseen ja joka on tässä supistettu mahdollisimman vähään.

Kaikista näistä aiheista nousee esiin syvämpi väite: kuoleman voittanut Kristus on aloittanut uuden tavan elää Jumalan luona. Hän meni sinne ensimmäisenä valmistaakseen sijan valituilleen; sitten hän palaa ja vie heidät sinne, jotta he olisivat aina hänen kanssaan (Joh. 14:2 f.).

IV. Taivaaseenastumisen kristillinen hengellisyys. Tätä määrähetkeä odottaessaan kristittyjen on pysyttävä uskon ja sakramenttien kautta yhteydessä kirkastettuun Herraansa. Jo nyt heidät on herätetty kuolleista ja asetettu hänen kanssaan istumaan taivaaseen (Ef. 2:6). He etsivät ”sitä, mikä on ylhäällä”, sillä heidän todellinen elämänsä on ”kätkeyty Kristuksen kanssa Jumalaan” (Kol. 3:1 ff.). Heidän kaupunkinsa on taivaassa (Fil. 3:20). Taivaallinen asunto, joka heitä odottaa ja johon he kaipaavat pukeutua (2. Kor. 5:1 ff.), ei ole kukaan muu kuin kirkastettu Kristus itse (Fil. 3:21), ”taivaallinen ihminen” (1. Kor. 15:45–49).

Tästä kumpuaa kokonainen taivaaseenastumisen hengellisyys, jonka perustana on toivo, sillä se saa kristityn elämään jo nyt sen uuden maailman todellisuudessa, jossa Kristus hallitsee. Kristittyä ei silti temmata pois vanhasta maailmasta, joka yhä pitää hänet otteessaan. Päinvastoin hänellä on tehtävä ja valta elää siinä uudella tavalla, joka kohottaa tätä maailmaa kohti sitä kirkkauden muutosta, johon Jumala sen kutsuu.

PBP

Katso myös: → gloire IV 2 – montagne III I – Pilvi 4 – Ylösousemus NT 1 z